

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

Laus agilitatis siue strenuitatis, in re militari & campestri exercitatione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

crefcit, in quo hic fulgor oculorum, hæc veneranda pariter & grata maieftas perstringit fimul, & inuitat apectus; talem illum magnum regem, talem Theffalum virum mente concipio, quorum fumma virtus celebratur.

Pulchrum corpus dignum mentis domicilium.

Non fruſtra enim doctiſſimi viri dicant, naturam ipſam, magnis mentibus domicilia corporum digna metari, & ex vultu hominis ac decore membrorum colligi poſſe, quantus illos cœleſtis ſpiritus intrant habitator. Itaque te cum ingredientem milites vident, admirantur, & diligunt, ſequuntur oculis, animo tenent, Deo ſe obſequi putant, cuius tam pulchra forma eſt, quam certa diuinitas.

Alexandri forma.

Sic Alexander forma fuit ſupra hominem anguſtior, cernice cella, lætis oculis, & illuſtribus, malis ad gratiam rubefcentibus, reliquis corporis lineamentis, non ſine maieſtate quadam decorus.

Aliaſ deſcriptiones, partim dignitatis virilis, partim venarietatis muliebris, vide in libro Hyporypoſeua.

Laus agilitatis.

Auſonius in Gratiano.

Laudatur agilitas ab effectis, incurrendo, iaculando, luſtando, venando: eandem in ſaltando apud graues viros minimè laudārim. Auſonius in Gratiano Imperatore Chriſtiano, agilitatem ita commendat; *Quis curſum tam perniciter incitauit: quis palæſtram tam lubricis expediuit? quis ſaltum in tam ſublime collegit? nemo abduſtius iacula contorſit, nemo ſpicula crebrius coniecit, aut certius deſtinata percufſit.*

Sarmenæ eques, prius præcepta ſcripſit de equitatu

Mirabamur Poëtam, qui effrænes dixerat Numidas, & alterum, qui ita collegerat, vt diceret *in equitando verbera. Et præcepta ſeſſe fuga. Et præcepta ſeſſendi.* obſcurum hoc nobis legentibus erat; Intelleximus te videntes, cum idem arcum intenderes, & habenas remitteres, aut equum ſegnius euntem verberare concitares, vel eodem verberare intemperantem coerceres; qui te viſi ſunt hoc docuiſſe, non faciunt; imò, qui viſi ſunt docuiſſe, nunc diſcunt.

Laus agilitatis in venando.

Neque verò hæc erit inueniſta laus; cuius decus etiam plerique Principes affectarunt, vt Mithridates, Hadrianus, Carolus Magnus, Henricus I. & Albertus Imperatores. Ipſa etiam, inter mulieres Euphroſyna, Alexij Angeli, Imper. Bizantini

vxor, quod teſtatur Nicetas, L. j. aurata chiroteca accipitrem ſuſtinuit, inter Aucupes, & venatores frequens. Verum adhibendus eſt in laudatione modus, eaque temperamento prudentiæ condenda. Neque enim Baiazetem in laudari, quod maiorum curarum expertem millia virorum, qui accipitres curat, haberet, aut Barnabam Vicecomitem, qui multa canum millia miſerorum ruſticorum ſumptu alenda vicatim diſtribuerat. Laudari ſolet venator, ſi venetur poſtquam pietati, & grauibus negotijs fecerit fatiſ, non remiſſionis cauſa, ſed exercitationis, ſed agreſtium vtilitatis. Si inter ſylvarum horrorem, montiumque veſtigia viridiſſimos, numen veneretur, hoc peculiari laude dignum; Ita Traianum ſuum venantem deſcribit Plinius.

Baiazetem magnum venator. Chalcidius Paulus in Barnab.

Quod ſi quando cum influentibus negotijs paria feciſti, inſtar reſectionis exiſtimas mutationem laboris, quæ enim remiſſio tibi, niſi luſtrare ſaltus? excutere cubilibus feras? ſuperare immenſa montium iuga, & horretibus ſcopulis gradum inferre, nullius manu, nullius veſtigio adiutum, atque inter hæc, pia mente adire lacos, & occuſare numinibus; Olim hæc experientia iuuentutis: hæc voluptas erat, his artibus futuri duces imbuebantur, certare cum fugacibus feris curſu, cum audacibus robore, cum callidis aſtu, nec medioere pacis habebatur decus ſubmoti campis irruptio ferarum, & obſidione quadam liberatus agreſtium labor.

Plinius in Traiani.

Compendio venationum.

Vſurpabant iſtam quoque gloriam illi principes, qui obire non poterant: Vſurpabant autem vt domitas fractæque clauſtris feras, ac denique in ipſorum ludibrium emiſſas mentita ſagacitate colligerent.

Luſit quoque in eo genere Claudianus ad Honorium lepidè ſuo more.

*Tu cum per altas impiger ilices
Prædæ citatum cornipedem reges,
Tolis iacebunt ſponte tuæ fera:
Gaudenſ; ſacru vulneribus leo,
Admiſſet haſtam, morie ſuperbior.*

Laus agilitatis, ſue ſtrenuitatis in re militari, & campeſtri exercitatione.

Imago eſt rei militaris, venatio: ad rem igitur ipſam veniamus. Artis militaris peritiâ ab imitatione Plinij ad Traianum commendari poteſt.

Traianus bellicoſum.

Quid apud milites? quam admirationem quem-

quemadmodum compatali, cum tecum in-
 diam, tecum ferrent sitim, cum in illa medita-
 tione campestri militaribus turmis imperato-
 rium pulverem, sudoremque misceres, nihil à
 ceteris, nisi robore, ac præstantia differens? cum
 eminus libero Marte tela vibrares, nunc vibra-
 ta susciperes, alacer virtute militum, & lætus,
 quoties, aut cassidi tuæ, aut clypeo grauior
 ictus incideret, laudabas quippe ipse ferien-
 tes, hortabarisque vt auderent, & audebant
 iam, cum spectator, moderatorque ineuntium
 certamina virorum, arma componeres, tela
 tentares, ac si quid durius accipienti videretur,
 ipse vibrares. Sed quis diceretur attem milita-
 rem extulit, quam Cicero in suo Pomp. pro le-
 ge Manilia num. 28.

Quis igitur hoc nomine scientior vnquam,
 aut fuit, aut esse debuit, qui è ludo, atque pue-
 ritia disciplina, bello maximo, atque acerrimis
 hostibus, ad patris exercitum, atque in
 militia disciplina profectus est? qui extrema
 pueritia miles fuit summi Imperatoris? Incun-
 te adoleſcentia, maximi ipse exercitus Impe-
 rator? qui sæpius cum hoste confixit, quam
 quisquam cum inimico decertauit: plura bel-
 la gessit, quam alij legerunt: plures prouincias
 confecit, quam alij conceperunt? Cuius
 adoleſcentia ad scientiam rei militaris, non a-
 lienis præceptis, sed suis imperijs: non offen-
 sionibus belli, sed victorijs: non stipendijs, sed
 triumphis est traducta? Quod denique genus
 belli esse potest, in quo illum non exercuerit
 fortuna reip: Ciuile, Africanum, Transalpi-
 num, Hispaniense, mistum ex ciuitatibus, atq;
 ex bellicosissimis nationibus, feruile, nauale,
 varia, & dispersa genera, & bellorum, & ho-
 stium non solum gesta ab hoc vno, sed etiam
 confecta, nullam rem esse declarant, in vtu mi-
 litari positam, quæ huius viri scientiam fugere
 possit. Iam verò virtuti Cnei Pompeij, quæ
 potest par oratio inueniri? quid est, quod quis-
 quam aut dignum illo, aut vobis nouum, aut
 cuiquam inauditum possit afferre. Neq; enim
 illa sunt solæ virtutes Imperatoris, quæ vul-
 gò existimantur, labor in negotijs, fortitudo
 in periculis, industria in agendo, celeritas in
 conficiendo, consilium in prouidendo, quæ
 tanta sunt in hoc vno, quanta in reliquis Im-
 peratoribus, quos aut audiimus, aut vidi-
 mus, non fuerunt. Testis est, &c. De Cæ-
 saris bellica peritia, vide
 Sueton. 37.

Laus à varijs artibus & scientijs.

In qua delineantur primis veluti apicibus
 capita, quibus scientiæ, & virtutes com-
 mendari solent.

Grammaticus.

DE laude Grammaticæ legendus Ca-
 pella lib. 3. Diomedes in epist. ad Atha-
 nassium. Diodorus lib. 12. in Charonda
 legibus. C. Suet. de illustribus Grammaticis,
 & de Criticis. Mercur. 6. variat. cap. 19.

In Grammatico verò primum laudabuntur
 inuenta, si quæ in literarum figuris, potestate,
 vocum significatione, nominum expositione
 prudenter excogitavit.

Secundò, documenta, si viua voce, si scri-
 ptis, si vsu, & consuetudine hominum docue-
 rit linguas, literas, authores.

Tertio, si quam purè loquatur, & scribat.
 Quarto, si linguas multas, si præstantes, vt
 Hebraicam, Græcam, Latinam calleat.

Quinto, si subtiliter etymologias arcessat à
 fontibus, ambiguas, & obscuras, magna inge-
 nij dexteritate illustret.

Sextò, si profunda in eo historicorum, &
 poetarum lectio, si subtilitas in interrogando,
 alacritas in disputando, prudentia in inter-
 pretando. Grammatica enim, vt ait Philo, libr.
 de Cherub. *πρωσικὴν ἐρουῶσα, & παλαιῶν
 πράξεων ἱστορίας μεταδιόχουσα.*

Laus Rhetoris, siue Oratoris.

PHILO eodem libro de Cherub, paucis Rhetoricam
 omnem vim Rhetoricæ complexus est: quid? ex
 Ρητορικῆ δὲ τὰς τὸν ἐκάστου δεῖνότη-
 φιλωνα.

τὰς δευτέρας, καὶ πᾶσαν τὴν πρῶτην
 ἐπιμνήσει, καὶ ἐπιμνήσει, τὸν ὄντως, καὶ περι-
 παθητικῆς, καὶ ἐπιμνήσει, καὶ ἡδονῆς, καὶ
 συμυλίας, καὶ τῆς περὶ γλώττων, καὶ τὰ φωνη-
 τήρια ὄργανα ὁπρὸς τὴν περὶ τοῦτο.

Exploret vim omnem dicendi, & vnicuique
 argumento propriam accommodat elocutio-
 nem: præterea contentiones, & affectus vehe-
 mentissimos, & remissiones, & suauitates, &
 delicatos lepores, & pronuntiationis artifi-
 cium dispensat.

Laudabitur ergo Rhetor à partium enu-
 mera-

Nnn

mera-